

Thư Tháng Mười

Trời đang vào thu. Miệt phía bắc có nơi đã lạnh nhiều. Riêng nơi đây nắng vẫn còn gắt mặc dầu không bằng cái nắng của tháng bảy tháng tám. Buổi sáng có một chút gió thoảng. Một chốc rồi thôi. Nói đến mùa thu cũng cần lan man nhiều chuyện. Nhưng nếu cứ lan man e rằng nó lọt ra khỏi chủ đề của bài viết tháng mười này.

Có mấy câu thơ nói về mùa thu cách nay hơn nửa thế kỷ, xin trích tám câu đầu của bài thơ “Tình Người Hậu Tuyển”

*Hôm nay trời vào thu
Đà Lạt lấm sương mù
Cây khô buồn trút lá
Gió ven hồ bay sang
Mây thu lơ lửng trôi
Lòng lộng gió lộng đời
Xin anh đừng giận đời
Viết thư về thăm em...*

Có lẽ (có lẽ thôi) nhiều độc giả khi đọc tám câu thơ trên, sẽ liên tưởng đến một bài hát nghe quen quen thời trước năm 1975. Không sai đâu! Bài hát cùng tựa đề với bài thơ “Tình Người Hậu Tuyển” do nhạc sĩ Thực Vũ sáng tác bằng những lời thơ của Lệ Khánh, một nữ sinh của trường trung học Bùi Thị Xuân, Đà Lạt. Bài thơ được in trong tập thơ có tựa đề “Em Là Gái Trời Bắt Xấu” phát hành vào những năm đầu thập niên sáu mươi, thế kỷ hai mươi. Thời gian đó, một tập thơ có tựa khác thường như thế đã gây xôn xao dư luận trong làng thơ văn và cả giới báo chí tại Miền Nam Việt Nam. Riêng giới học sinh Đà Lạt lúc bấy giờ, ít ai không biết đến Lệ Khánh, kể cả người viết bài này. Giới báo chí và văn nghệ xem “Em Là Gái Trời Bắt Xấu” như là một hiện tượng lạ. Có người so sánh Lệ Khánh với T.T.KH. Khoảng cuối năm 1962 có sáu bài thơ của Lệ Khánh đăng trên báo Văn Nghệ

Tiền Phong, khi đó Lê Khánh khoảng mười sáu mười bảy tuổi và đang còn đi học. Sáu bài thơ được phổ biến trên báo là điểm khởi đầu cho một hiện tượng và tiếp những năm sau đó, Lê Khánh cho chào đời thêm ba tập thơ nữa cũng với tựa “Em Là Gái Trời Bất Xấu”. Bài thơ “Em Là Gái Trời Bất Xấu” là bài thơ được in trên trang đầu tiên của tập thơ, xin trích đoạn:

*Chiều chủ nhật đợi chờ anh mãi mãi
Sao trễ giờ cho chua xót anh ơi
Hẹn hò chi? Chừ lở dử cả rồi
Tình mới chóng đã vội vàng lịm tắt*

*Tôi yêu anh nhưng hoài hoài thắc mắc
Liệu người ta đáp trả lại hay không
Đến bao giờ dấm được xác pháo hồng
Aó cưới đở cười vui cô dâu mới
Anh đúng hẹn hai giờ anh sẽ tới...
Nhưng sao chừ trời đã tối...anh đâu?*

*...Anh có biết mắt tôi cười ngấn lệ
Anh lỗi hẹn hay là anh đến trễ
Cho chiều nay đường phố lạnh mưa thu
Và đêm nay thành thị ướt sương mù
Người con gái gục đầu thương mệnh bạc...*

Trong “Em Là Gái Trời Bất Xấu” tập I gồm 32 bài thơ với những tựa đề hình như Lê Khánh đã ôm chặt lấy nó như một định mệnh đã an bài, không cách nào thoát ra được với những...Yêu Lặng Lẽ, Tình Tuyệt Vọng, Chuyện Một Người Con Gái, Khúc Buồn, Tháng Bảy Mưa Ngâu, Nét Buồn Con Gái, Tình Yêu Mây Bay, Cô Đơn, Ngang Trái, Phải Chi Em Được Trời Cho Đẹp...

*Đêm nay không khóc chị ơi
Mà hình như nước mắt rơi thật buồn*

*Em từng nuốt vụn tủi hờn
Là bao nhiêu hận...sầu thương lên đầu
Cuộc đời trọng sắc ham giàu
Nên em...chị hỡi qua cầu đấng cay....
Phải chi em được diễm kiều...*

(Phải Chi Em Được Trời Cho Đẹp)

“Em Là Gái Trời Bất Xấu” tập II, III và IV gồm 65 bài, trong đó giọng thơ hình như là đã có sự đối thoại giữa Lệ Khánh với người tình hay người yêu là người đang ở trong hàng ngũ quân đội. Bài “Bài Thơ Hậu Phương” có những câu:

*Chỉ tại anh nên em về lạc lối
Khung trời buồn, mây xám phủ ngang
Cả tâm tư, em run lạnh thở dài
Sao anh ác? Không đón em về nẻo mộng
...Chỉ tình yêu mới buồn vui thắm thía
Em có hơn cũng chỉ nhớ riêng anh
Em thương làm sao hình ảnh một chiến binh
Ngoài trận tuyến không từ nan súng đạn*

Trong “Nhắn Người Chiến Tuyến” với:

*Chiều chúa nhật sao mưa buồn phố thị
Em độc hành trên Đại-Lộ Tình-Yêu
Em nhớ thương, nghe yêu mến rất nhiều
Và nghe cả đấng cay cùng tủi cực...*

Và “Em Vẫn Yêu Hương Khói Capstan”:

*...Chỉ tại anh nên nỗi sầu rộng lớn
Nên em buồn say khói thuốc Capstan*

*Say cà phê đậm đắng anh dùng quen
Say tất cả những gì ngày xưa nữa...*

Qua những bài thơ trong tập II, ta có thể đoán biết Lệ Khánh đã có người yêu đang ở trong quân ngũ:

*Thương anh quá, những đêm dài run sợ
Em hỏi thăm: “chừ anh ấy ở đâu?
Đơn vị nào? Miền biển hay rừng sâu?
Trời Dục Mỹ hay quê hiền xứ Quảng?”*

Đọc các bài thơ trong tập II,III và IV “Em Là Gái Trời Bất Xấu”, hình như có lúc Lệ KHánh cũng bắt gặp một thoáng hạnh phúc ở đâu đó với những hẹn hò hoặc thư từ đi đến. Nhưng nét chung vẫn là những dấu ấn đậm màu của sự cô đơn buồn tủi vì người tình đâu đó đã vượt ra khỏi tầm tay của nàng qua những tựa đề: Điệu Buồn, Vết Buồn, Đêm Noel Nhớ Anh, Dù Anh Đã Hẹn Về, Đám Cưới Của Anh, Dạ Hoài, Làm Thân Con Gái, Trời Sương Một Kẻ Lạc Loài, Nốt Hận Vào Tim...

Vào đầu thập niên 60 của thế kỷ 20, nhiều nhà thơ, nhà báo khi đọc những bài thơ trong “Em Là Gái Trời Bất Xấu” đã viết nhiều bài bình luận, nhận xét về nội dung các bài thơ và phán đoán con người của Lệ Khánh mặc dầu họ chưa bao giờ gặp mặt cô gái học tròn Bùi Thị Xuân lần nào. Nhà thơ Đinh Hùng viết vào đầu xuân 1965 như sau:

Khi lần đầu tiên nhận được “Em Là Gái Trời Bất Xấu” tập I của Lệ Khánh, và giới thiệu Lệ Khánh trong chương trình Tao Đàn cùng Thơ Văn Quân Đội trên làn sóng điện vô tuyến, tôi đã thành thực nghĩ rằng: “Lệ Khánh đúng là hình ảnh toàn vẹn nhất của người Em Gái Hậu Phương thuần hậu và say đắm, người tình nhân chung thủy chỉ yêu có một lần, và một lần đã yêu thì nhớ mãi không nguôi. Hồn thơ của Lệ Khánh, tuy chỉ để riêng tặng một người, nhưng có thể gợi lên cái bóng dáng mộng ảo chung cho tất cả những chàng chiến binh nơi tiền tuyến, cái bóng Mộng rất đẹp, rất mến, rất thương của Tình Yêu

và Tuổi Trẻ, phảng phất như một dáng hoa e lệ, một làn hương kín đáo ấp ủ mãi trong lòng những kẻ yêu nhau...”.

Nhà thơ Hoàng Anh Tuấn, cũng vào tháng giêng 1965 viết “Chân Dung Lệ Khánh”: “Trong bài thơ ‘Một Mùa Đông’ của Lưu Trọng Lư có bốn câu:

*Em chỉ là em gái thôi
Người em sầu mộng của muôn đời
Tình em như tuyết giăng đầu núi
Văng vặc muôn thu nét tuyết vời*

Người em sầu mộng đó, đêm nay tôi đã tìm thấy nguyên vẹn đẹp-thương-buồn qua hình ảnh lãng mạn của Lệ Khánh, một hình ảnh vờn vẽ dịu dàng bằng chính thơ của Lệ. Em Là Gái Trời Bất Xấu tập 1, tập 2, tập 3 và tập 4 (mà tôi vừa đọc xong bản thảo các đây không lâu khi chuông nhà thờ ngân khuâng điểm một giờ mười lăm...). Tôi chưa từng gặp Lệ và mong chẳng sẽ bao giờ gặp Lệ Khánh, đối với tôi mãi mãi là: Người em sầu mộng

đẹp

thương

buồn

để như tất cả những người yêu thơ Lệ Khánh, tôi cũng được cái quyền yêu Lệ, người con gái nhỏ, tủi phận rưng rưng trong câu nói nức nở sầu: Em Là Gái Trời Bất Xấu.

Chưa gặp Lệ Khánh, đêm nay chính ngay Lệ cũng không bắt tôi tin được Em Là Gái Trời Bất Xấu. Nhưng gặp Lệ rồi, biết đâu tôi chẳng đam mê một Lệ Khánh khác hơn hình ảnh mà bây giờ tôi đang nâng niu chiều chuộng: Người yêu mười sáu tuổi, đi giữa con đường xanh của Hà Nội ngày xưa, để tóc thề vương hoa sầu rụng như những vì sao thơ ngậy...

Tôi muốn mãi mãi hình dung Lệ Khánh bằng những nét thơ Lệ: Đẹp vì tha thiết, Đẹp vì say đắm, Đẹp vì hờn dỗi và Đẹp vì vụng dại đến hồn nhiên.

*Thương vì Em nhỏ bé mà tủi phận bơ vơ
Buồn vì mỗi bài thơ Em là một truyện ngắn ngắn ngơ sầu.
Tôi muốn giữ mãi hình ảnh Lệ Khánh:*

Người em sầu mộng

Đẹp

Thương

Buồn

Về phần tôi, kẻ viết thư này là cư dân của thành phố sương mù Đà Lạt. Thành phố rất nhỏ đặt lưng nằm trên những đồi những núi và quanh năm mưa nhiều hơn là nắng, lạnh nhiều hơn là ấm, dễ làm cho những tâm hồn lãng mạn đang yêu dễ lụy vào cái cảnh cô đơn, buồn tủi bởi những hẩm hiu của số phận như Lệ Khánh. Chuyện Lệ Khánh đang ở trên thành phố nhỏ hương hoa diễm kiều...đang cắp sách đến trường đã có sáu bài thơ đầu tiên được đăng trên một số tờ báo ở thủ đô Sài Gòn – theo tôi – là một biến cố lớn mà giới trẻ chúng tôi hồi đó, không ai mà không nghe tới, nói tới. Giới làm báo viết văn làm thơ tại Sài Gòn cũng xôn xao bình phẩm từ dạo đó. Tôi biết Lệ Khánh học cùng lớp với mấy cô bạn nhỏ Hường Đạo Đà Lạt. Và tôi cũng đã nhiều lần nhìn thấy Lệ Khánh. Đà Lạt là thành phố rất nhỏ, lên dốc xuống dốc nhìn thấy nhau, ra phố xuống hồ nhìn thấy nhau là chuyện rất bình thường.

Tôi thường ghé nhà bạn tôi nằm trên đường Calmette. Nhà Nguyễn Đức Quang (Du Ca) ở số 33 và một người bạn nữa là Nguyễn Quang Tuyển ở số 51. Cùng dãy bên trái nếu đi từ nhà thương Đà Lạt. Tôi không biết Lệ Khánh ở đâu. Nhưng vào một buổi chiều khoảng tháng

ba tháng tư năm 1965 khi tôi và Nguyễn Quang Tuyến vừa leo lên “con dốc nhỏ” từ đường Hai Bà Trưng, lên khỏi đường Thi Sách đến đường Calmette thì tình cờ thấy Lê Khánh đang đứng trước sân của ngôi nhà đầu “con ốc nhỏ” phía bên phải. Có lẽ nhà Lê Khánh mang số 25 hoặc 27 đường Calmette. Lê Khánh chào chúng tôi và ngỏ lời mời tôi và Tuyến vào nhà chơi. Tôi và Tuyến bước xuống mấy bậc cấp xi măng. Lê Khánh mở cửa và mời chúng tôi vào. Lê Khánh đem trà ra mời. Sau đó vào bên trong mang ra hai tập thơ “Em Là Gái Trời Bất Xấu” và đề tặng. Chuyện trò khoảng chừng ba mươi phút thì chúng tôi xin ra về trong tay mang theo hai tập thơ. Không hiểu giờ này nhắc lại chuyện này, Lê Khánh còn nhớ hay không? Tôi e rằng Lê Khánh không nhớ vì lớp bụi thời gian và bao nhiêu sóng gió đã thổi qua cuộc đời của Lê Khánh! Tôi vẫn còn nhớ rõ nét mặt rất vui lúc đó của Lê Khánh kèm với giọng của “Sông Hương” rất trong.

Chỉ một lần duy nhất được gặp và nói chuyện với Lê Khánh và những năm tháng sau đó tôi ít có mặt thường xuyên ở Đà Lạt nên cũng không gặp Lê Khánh nữa. Hơn nửa thế kỷ đã trôi qua! Bao nhiêu nước đã trôi qua dưới chân cầu! Nhiều biến cố đau thương dồn dập trên đất nước Việt của tôi. Đà Lạt cùng chung một số phận.

Vài năm trước đây nghe tin Lê Khánh bị bệnh dẫn đến mù mắt và cuộc sống vốn đã khốn khó, lại càng khó khăn thêm. Những người bạn học cũ năm xưa cùng lớp cùng trường đã giúp cho Lê Khánh chi phí chữa bệnh qua cơn hiểm nghèo. Hơn năm trước đây, Bùi Thăng Lợi (BTX 1965) có cho tôi hay là Lê Khánh muốn in lại các tập thơ “Em Là Gái Trời Bất Xấu” để tặng một số bạn bè. Có 18 cựu nữ sinh trung học Bùi Thị Xuân đóng góp để trang trải chi phí in. Tôi và anh Nguyễn Quốc Trường ở San Jose cũng xin “góp một bàn tay” và còn thêm những ai nữa...? Để chấm dứt thư này, tôi cầu xin ơn trên phù trợ cho Lê Khánh còn sức khỏe để sống những ngày thật “hạnh phúc” cuối đời. Và không

quên cảm ơn cô em Bùi Thắng Lợi, người đã làm rất nhiều “việc thiện” và chăm sóc Lệ Khánh khi gặp những cơn hoạn nạn.

Phong Châu

` Tháng 10 – 2022

